

# KDYŽ SE ZEPTAJÍ, CO ZNAMENÁ VĚŘIT

UŽITEČNÉ SHRNUTÍ NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH CHARAKTERISTIK A VLASTNOSTÍ KŘESŤANSKÉ VÍRY,  
SROZUMITELNÝ PŘEHLED, JAK SE VÍRA PROJEVUJE V ŽIVOTĚ  
A JAK SE K SOBĚ MAJÍ VÍRA A SPÁSA

David Bouma

V ROCE 2013 STEJNĚ JAKO V TOMTO A DALŠÍCH ČÍSLECH NAŠÍ TEOLOGICKÉ REVUE BUDE ŘEČ O KŘESŤANSKÉ VÍRE Z MNOHA RŮZNÝCH PERSPEKTIV. DŘÍVE NEŽ SE BUDE ČTENÁŘ PODROBNĚ VĚNOVAT NEJRŮZNĚJŠÍM DÍLČÍM HLEDISKŮM A SPECIÁLNÍM OTÁZKÁM, NEBUDE NEUŽITEČNĚ ZAMĚŘIT SE NA CELEK A PŘIPOMENOUT TO NEJPODSTATNĚJŠÍ O KŘESŤANSKÉ VÍRE. TENTO ČLÁNEK CHCE BÝT TEDY SYNTÉZOU, JAKOUSI POMŮCKOU, ABYCHOM V PRALESE ASPEKTŮ, SOUVISLOSTÍ, MOMENTŮ A AKTUALIZACÍ TÝKAJÍCÍCH SE VÍRY NEOPOMNĚLI TO NEJPODSTATNĚJŠÍ.<sup>1</sup>



TH.LIC. DAVID  
BOUMA, TH.D.

Studoval fundamentální teologii na Papežské gregoriánské univerzitě v Římě. Tento obor v současné době vyučuje na KTF UK v Praze a na PdF UHK.

Začněme poznámkou o ústředním významu probírané otázky v křesťanském životě i teologii. V Novém zákoně najdeme tvary podstatného jména víra či slovesa věřit častěji než tvary slov naděje (doufat) a láska (milovat). I když sama frekvence pojmu není pro teologii rozhodující, je jistě příznačná a poukazuje na skutečnost, že se setkáváme s veledůležitým tématem. Křesťanství totiž nezná jiný způsob, jak člověk může navázat spásný vztah s Bohem, než skrze víru.<sup>2</sup> Teologie pak není ničím jiným než „vírou hledající intelekt“, jak to šťastně formuloval svatý Anselm. Než se na téma víry v Bibli a v systematické teologii podíváme podrobněji, podtrhneme tři důležité charakteristiky víry.

1. Víra je *dar*, tedy něco, co člověk jenom ze své síly nemůže získat, co si nelze vynutit, ale je třeba vyprošovat.

2. Víra není *iracionální*, jakkoli se to vně stojícímu může zdát, ale také není nějakým intelektuálním průnikem do „Boží kuchyně“ a rozluštěním „tajenky“ jménem Bůh.

3. Víra má povahu přijetí – recepce velikého sebezjevení a sebedarování Boha. *Je odpovědí* na suverénní Boží iniciativu, víra má responsoriální charakter. Pokud bychom si chtěli vštípit do paměti kvalitní definici víry, jistě uděláme dobře, když zvolíme formulaci z Listu Židům: *Věřit Bohu znamená spolehnout se na to, v co doufáme, a být si jist tím, co nevidíme* (Žd 1,11).

## Biblický pojem víry

Pojem víry ve Starém i Novém zákoně je bohatý na obsah. Zahrnuje prvky, jako je osobní důvěra, souhlas vůči božsky zjevené pravdě, stejně tak věrnost a poslušnost. Ve Starém zákoně je víra popisována jako žádoucí odpověď na dar smlouvy. Důraz je kladen na důvěru a spolehnout se na Hospodina jakožto Pána. V Novém zákoně je významnější naukový aspekt, je hlášáno, že naděje Izraele jsou realizovány v Kristu. Spása je spojena s památkou – připomínáním toho, co Bůh udělal pro svůj lid ve smrti a vzkříšení Ježíše Krista. Prvek důvěry zůstává centrálním zejména v Pavlových listech. V Listě Židům jsou hrdinové Staré smlouvy vyzdvihováni pro svoji nezlomnou důvěru v přísliby

Boží. V synoptických evangeliích se apeluje na víru v Ježíše jakožto protagonistu přicházejícího Božího království. Janovi je pak drahé kontemplativní sjednocení s Ježíšem. Epištola Jakubova připomíná, že skutečná víra se musí projevit skutky. Ve Skutcích se vírou rozumí přijetí kázání apoštolů. Intelektualizaci víry ještě ve vyšším stupni sledujeme v pastorálních epištolách, jejichž autoři projevují starost, aby byly církevním obcím předány objektivní obsahy víry. Je však třeba znovu zdůraznit, že důvěra neztrácí v novozákonním rámci nic na svém významu, jelikož křesťané čekají v naději na dovršení své spásy v setkání se svým Pánem. Můžeme shrnout, že biblický pojem víry je obsahově bohatý, dynamický a plný napětí vzhledem k různým kontextům.<sup>3</sup>

## Povaha křesťanské víry

I ateista musí uznat, že víra v širokém slova smyslu patří neodmyslitelně k lidskému poznání a existenci. Věříme více, než si možná uvědomujeme. Věříme některým informacím z médií, věříme konstruktérům budovy, do které vstupujeme, věříme svým smyslům. Tuto víru nazýváme „lidskou“ nebo taky „filozofickou“, abychom ji odlišili od „božské“, tj. „teologické“ víry, která je založena na slově Božím. Je třeba připomenout, že čistě lidská víra může za jistých okolností přesáhnout jistotu pravděpodobnosti: Můžeme mít tolik indicií nebo důkazů, popřípadě se setkat s tak přesvědčivým svědectvím, že lze vyloučit jakoukoli rozumnou pochybnost.

Křesťanská víra je však něco kvalitativně jiného. Víra ve smyslu teologickém je odevzdání se Bohu, který se zjevuje. Bůh, který se v historii činí rozpoznatelným skrze znamení a symboly, volá lidi, aby se podíleli na jeho božském životě. Víra v plném a integrálním smyslu nespočívá pouze v intelektuálním souhlasu ani není jenom projevem slepé důvěry. Není to tedy jakési profesorské „správně“, „souhlasím s tebou, Pane Bože“, ani zamilované a bezhlavé „ano“ ze závěru romantického filmu. Křesťanská víra je celostní úkon, komplexní akt, ve kterém se setkává poznání, souhlas, důvěra, poslušnost a láskyplné odevzdání.<sup>4</sup>

Křesťanská víra je vnitřní, náboženský pohyb lidského ducha. Náboženský zde znamená *na Boha* zaměřený. Víra je motivovaná autoritou Boha, je zacílena na něj, na jeho moudrost, pravdivost, svatost, moc a věrnost. Všechny tyto božské atributy, jakkoli pojmově rozlišitelné, jsou s Bohem identické. Když se v Novém zákoně píše, že Bůh je láska, není to poezie, není to metafora – něco v tom smyslu, že Bůh je jako láska –, ale konstatování atributu Božího, který ho dokonale vystihuje. Je-li tedy víra náboženský, *na Boha* zaměřený úkon či proces, zahrnuje

v sobě jakési, někdy tak namáhavé, odvracení od vlastních – lidských perspektiv, měřítek a plánů. Akt a proces víry má v tomto ohledu dvojí dynamiku: zaměření na Boha a odpoutávání od vlastního ega.<sup>5</sup>

Již v úvodu článku jsme zdůraznili, že křesťanská víra má charakter odpovědi a předpokládá předchozí spásnou Boží iniciativu v dějinách. Jinými slovy: na Boží projekt a volání mohou přitakat pouze tehdy, pokud on sám promluví z ticha, pokud se ukáže a obrátí se ke mně. Zdali toto slovo zazní, záleží jen na Bohu samém. Křesťané věří, že se to stalo, že Bůh mluvil k lidem v dějinách a nakonec se plně vyslovil ve svém Synu – vtěleném Slově Ježíši Kristu. Proto křesťanství není náboženstvím knihy, ale náboženstvím Božího Slova. Bůh v dějinách zanechal významné a symboly a promlouval prostřednictvím intuice vyvolených lidí. Překvapivé události zjevení spolu s myšlenkami mimořádně duchovně vnímavých lidí se tradovaly v dějinách a předávají se sociálně i historicky dodnes. Konstituce II. vatikánského koncilu *Dei verbum* krásně hovoří o zjevení a jeho předávání. Jak jsme právě řekli, adekvátní odpovědí na Boží promlouvání a jednání v dějinách je víra.

### Vlastnosti křesťanské víry

Poté co jsme stručně vyjádřili základní charakteristiky víry, věnujme se jejím nejdůležitějším vlastnostem.<sup>6</sup>

1. *Víra je svobodná.* Kdyby nám Bůh víru vnutil, neměla by žádný morální význam. Na rozdíl od zjevení, které je iniciativou Boží, je víra „akcí“, správněji řečeno *reakcí* člověka, svobodnou odpovědí na přátelský vstup Boha do dějin. Svoboda víry roste v té míře, v jaké je Bůh sám jejím motivem. Je to milost Boží, která činí věřícího svobodným. Zjevující se Bůh – od Abraháma až po Ježíše – nediktuje a nemanipuluje a vždy je možné mu víru odepřít.
2. *Víra je dar.* Říkáme též, že víra je nadpřirozená, že je dílem milosti. Co máme na mysli? Sám od sebe nejsem schopen radikálně změnit své horizonty, své vlastní pojetí světa, umístit střed své existence mimo sebe samého. Abych byl schopen přijmout Boží slovo jako normu pravdy a podíl na životě trinitárního Boha jako cíl své existence, musí si mě Pán Bůh nejprve přitáhnout, trochu mě okouzlit, otevřít mi oči i srdce. Tento dar si nelze vynutit, ale Bůh ho neodpírá těm, kdo ho pokorně prosí.
3. Další vlastností víry, o níž dobře vědí zejména vnímaví a zralí lidé, je jakési její vyzařování navenek. Jinými slovy: *víru lze rozpoznat zkušeností.* I když milost zpravidla nelze zakoušet, její působení lze rozpoznat podle účinků: vnitřní světlo, pokoj, vědomí jednoty s Bohem jsou některé z účinků milosti víry, které člověk může rozpoznávat sám v sobě a vnímat také u druhých.

Nyní se postupně dotkneme několika atributů, které souvisí s informačním jádrem křesťanské víry, se vztahem tohoto jádra k lidské racionalitě a s jistotou, kterou člověk ve víře může mít.

4. Víra se tedy vztahuje k určitým informacím, *má naukový aspekt*, který odpovídá *obsahu* Božího zjevení a který lze v rámci určitých limitů vyjádřit. Židokřesťanské zjevení (stejně jako jemu odpovídající víra) má doktrinální charakter, elegantněji řečeno – přináší poznání a moudrost. Z člověku nedostupných skutečností, pravd, sdělení a informací se stává Bohem darovaný poklad víry. Výpovědi víry, i když nesou reálný význam, však vlastním objektem víry nejsou. Ve striktním slova

smyslu nevěříme ve formulace víry, ale ve skutečnosti, které články víry vyjadřují. Prvním a hlavním objektem víry je sám Trojjediný. Naukový aspekt zjevení a víry byl velmi zdůrazněn I. vatikánským koncilem (1870) v obavě před modernistickými vlivy. Není-li však zároveň zdůrazněn fakt, že zjevení je spásnou a láskyplnou iniciativou Boží, může tvrzení o naukové povaze víry působit jednostranně v tom smyslu, že Bůh se zjevil, aby lidi poučoval, nadekretoval instrukce a církev vybavil doktrínou.

5. Pro starověkou, středověkou i současnou církev hraje důležitou roli téma racionálnosti víry. Skutečnost, že *víra je rozumná*. Základ souhlasu víry může být položen přirozeným rozumem, uvažováním o znameních Božích v historii a v osobní zkušenosti. Správné myšlení může člověka dovést k poznání, že je rozumné dát vnitřní souhlas Božímu zjevení, že je rozumnější věřit než nevěřit. Lidský intelekt je schopen argumentovat proti námitkám týkajícím se možnosti a dějinného uskutečnění zjevení vrcholícího v Kristu. Čistě racionální argumenty však nemohou „vyprodukovat“ dostatečné přesvědčení potřebné k víře. Bez upřímné osobní účasti, vnitřní angažovanosti a touhy zanícené Boží milostí nelze dát dostatečně bytostný souhlas zjevujícímu se Bohu, který nazýváme vírou. Teologicky je pravděpodobné, že zrod víry je v každém svém stadiu podporován a „katalyzován“ Božím působením. Jelikož víra v každé své fázi zůstává též ve vztahu k rozumu, musí být kritická a obezřetná sama k sobě. Spisovatel Chesterton kdysi řekl, že problémem budoucnosti nebude ateismus – tedy nevíra, ale naopak to, že lidé budou věřit všemu.<sup>7</sup> Rozum tedy k víře ukazuje a zároveň víru v jisté míře kontroluje. Rozumějme si dobře: nemám vůbec na mysli ono Kantovo „náboženství v hranicích pouhého rozumu“, ale zdravou skepsi vůči pověrám a nejruznějším nesmyslům, kterým lidé věří a jež mají ve skutečnosti s křesťanstvím pramálo společného.

Krátce se zmiňme také o dvou zdánlivých protipólech křesťanské zkušenosti.

6. *Víra je jistá, zůstává ale též temná.* Díky tomu, že Bůh je věrohodný a ve své lásce věrný, dává víra v jeho zjevení neotřesitelnou jistotu. Přesto zůstává temná. Někdy se může i duchovně „zatmět“ a věřící prožívá noc víry. Jan od Kříže říká, že ta noc však může být jasnější než všechno světlo. I když ale máme radost z víry – věří se nám dobře a snadno –, stále poznáváme Boha jen částečně, nedokonale, i když se zjevil, zůstává tajemstvím. I z tohoto důvodu je víra zranitelná. Jelikož jsme odkázáni na svědectví vzdálené od nás dva tisíce let (svědectví apoštolské) a zjevení samo je ze své podstaty slovem někoho „jiného“ a připočteme-li k tomu vrtkavost lidské vůle, je *víra křehká a zranitelná*.

### Život z víry

Víra je ze slyšení a je odpovědí na hlásání radostné zvěsti o tom, co Bůh udělal pro spásu lidí. Katecheze, kázání i teologie jsou tímto hlásáním, které apeluje na pozornost, otevřenost a duchovní chápavost posluchače. Z vnějšíku přicházející zvěstování však musí být doplněno vnitřním „slovem“, dotykem Boží milosti v srdci posluchače. V tuto chvíli se nabízí otázka, jak je to s malými dětmi? Křtíme je, ale ony nevěří. Jsou ještě moc malé. Ne že by malé děti neslyšely, ale nerozumí. Odpověď je známá: Pro bytostné spojení s těmi, kdo je ke křtu přinášejí, mají účast na jejich víře. Je to jakési semínko víry, které je do nich vloženo vírou a touhou jejich rodičů, kmotrů i celé církve. Tato víra a touha církve je rozhodující i pro spásu nepokřtěných dětí, které jsou též nepochybně objektem Boží spásné vůle.<sup>8</sup>

Cesta víry je cestou konverze, cestou vedoucí pryč od mnoha rozšířených kliše a konvencí, stezkou, jež má cíl. Víra zahání ze života pocit nesmyslnosti, nudy a prázdnoty a probouzí cit pro modlitbu, adoraci, naději a konkrétní službu. Víra a láska se k sobě mají jako kořen ke stromu, obě se potřebují, ovlivňují a podporují. Život z víry je opakem cynismu, nadřazenosti, lhostejnosti a egoismu. Víra má v sobě tendenci růstu: Víra církve během staletí roste, jak církev proniká do bohatství a obsahu zjevení. Víra jednotlivce zraje, pokud roste jeho náboženské vzdělání, tvořivě a odvážně žije své křesťanství a otvírá se darům Ducha svatého: moudrosti, poznání a rozumnosti. Víra přetváří nitro i život člověka.<sup>9</sup>



*Víra je svobodná. Svoboda víry roste v té míře, v jaké je Bůh sám jejím motivem.*

Víra však může též chřadnout, až z ní zůstane jen jakýsi zbytek – názor, že Bůh existuje, že mluvil a že říká pravdu. Kolem tohoto „zbytečku“ je však už jen ignorance, strach, lhostejnost či pýcha. Přesto nesmíme touto „paralyzovanou“ vírou pohrdat, vždy může díky Bohu a spolupráci člověka dostat zpátky křídla důvěry a odhodlání a stát se opět vírou živou. Křesťanská víra rovněž musí čelit konkurenčním „vírám“: víře v pokrok, v medicínu, v technologii – obecně v možnosti od Boha emancipovaného člověka. Pro někoho je zase lákavá nabídka věštění, horoskopů, všelijakých léčivých kamenů a vůbec, tak trochu regres zpátky do pohanství. Výčet by mohl být dlouhý. Protože víra není souhlas s nějakou racionální evidencí, s čímsi do očí bijícím, ani není silou podsouvána zjevujícím se Bohem, člověk ji může poměrně snadno opustit – víru lze ztratit. Situace dnešního člověka obklopeného sekulární mentalitou, agresivními médii, téměř kompletně odkřesťanštěnou společností není pro udržení víry snadná. Člověk může snadno upadnout do apatie, indiferentismu a agnostických názorů a nakonec mu zůstane to české: „Něco nad námi musí být..., ale kdo ví, jak to je.“ Nesuďme však rychle, nesuďme raději vůbec, někdy je takzvaná ztráta víry vlastně ozdravnou krizí a třeba začátkem nového lepšího hledání.<sup>10</sup>

### **Víra a spása**

Nabídka Boží ke spáse je zaměřena na svobodné přijetí ze strany člověka. Odpověď víry vytváří předpoklad pro přetváření křesťana k Božímu obrazu. Tento proces vrcholí v „trvalém pobytu“ v kolotání světla a lásky života Trojjediného, který zpravidla označujeme metaforou nebe. Jak je to ale s těmi, kteří o této nabídce nevědí, a nemohou tedy na ni odpovědět vírou? Můžeme předpokládat, že univerzální spásná vůle Boží apeluje na

každého člověka, aby v něm probudila alespoň jiskřičku víry. Bůh mluví ke každému v touze po štěstí a životě, kterou vložil do lidského nitra, Boží slovo zaznívá ve stvoření, dějinách a v lidské zkušenosti osvícované světlem milosti. Bůh podněcuje každé lidské srdce, aby se v rámci svých možností „zmobilizovalo“ k víře, třeba implicitní, tápavé a nejisté. Mimokřesťanská náboženství jistě obsahují některé prvky, které mohou zakládat vztah víry ke Stvořiteli, Soudci a Spasiteli světa. V tomto širokém slova smyslu lze rozumět učení církve, že *víra je ke spáse nutná*. Díky Kristu mohou mít určitou spásanosnou hodnotu i nekřesťanská náboženství.<sup>11</sup>

Mezi těmito náboženstvími má křesťanství nejvřelejší vztah k židovství, ve kterém vidí svůj ušlechtilý kořen. Církev správně vidí v židech starší bratry ve víře. Církev kanonizovala posvátné texty Izraele a rozpoznala v nich dokumenty dosvědčující zjevení a přípravu na příchod Krista. Víra církve je tedy v jistém smyslu vírou židovskou a židovství Druhého chrámu základním historickým kontextem příběhu Ježíše z Nazareta. Platí to i naopak, i když to zní provokativně. Víra Izraele je v jistém smyslu křesťanská, jelikož je zaměřena na vtělení Božího Syna – naplnění naděje vyvoleného národa.

Při vědomí respektu k významným postavám mimokřesťanských náboženství i hluboké úctě k velkým osobnostem judaismu je třeba pokorně a jednoznačně říci, že *své dokonalosti dosahuje víra v Boha v Kristu*. Ježíš je ve své důvěryplné poslušnosti vůči Otci modelem a vzorem každé víry. Ježíš odevzdává ducha svému Otci, dobrovolně podstupuje utrpení a smrt, zbavený každé lidské pomoci. Ježíš je nepřekonatelným příkladem poslušného odevzdání, jež je korunováno vítězstvím, a tak přivádí k naplnění dějiny zachycené v židovském Písmu. Veškerá touha dějin nachází v Ježíši svoje naplnění a vrchol. Ačkoli Ježíš – jakožto vtělený Boží Syn – neměl víru v tom smyslu jako ostatní lidé, představuje jedinečným způsobem poslušnost a důvěru, které jsou pro víru konstitutivní.

Křesťan se vztahuje k Ježíši Kristu jako ke své cestě, pravdě a životu a je právem přesvědčen, že *víra v Boha nachází své nejvhodnější vyjádření v křesťanství*. Křesťanství postavené na svědectví o Vzkříšeném a budované Duchem svatým nejlepším způsobem – jako žádné jiné náboženství nebo filozofie – představuje vnitřní život Boží, cíl lidské existence a cestu, která vede k věčnému životu. Křesťanství sestává z radostného přijetí toho, co Bůh udělal pro lidi v Ježíši Kristu. Křesťanská víra staví věřícího do jedinečného vztahu, poznání a intimního přátelství s Bohem Spasitelem. Evangelium je správně nazýváno poselstvím spásy. Křesťané jsou přesvědčeni, že zjevení Boha v Ježíši Kristu nejen naplňuje a korunuje židovství, ale též všechno, co je správné, pravdivé a skutečně životodárné v ostatních náboženstvích a filozofiích. Proto je pochopitelné, že křesťanům jako nikomu jinému by mělo jít o dialog – o zprostředkování onoho „nesmírně cenného poznání Ježíše Krista“ (Fp 3,8).

Na závěr připomeňme vztah víry a církve. Církev je přes své ekonomické starosti a společenské úkoly především prostorem víry. *Církev je domem víry*. Církev předává zjevení (ve svých svatých Písmech, vyznáních, učením, liturgií, životním stylem), a umožňuje tak každé generaci najít cestu k víře. Církev se chápe jako Bohem chtěné a založené společenství, jehož hlavním úkolem je umožnit lidem víru v Krista, tuto víru opatrovat a podporovat. Církev jako znamení prezentuje ve světě víru svých členů a zve ostatní k jejímu sdílení. Bohužel je toto znamení často poškozováno

váno a zatemňováno slabostí a pohoršením, které se stávají pro druhé kameny úrazu na cestě víry.<sup>12</sup>

Na úplný konec našeho článku zopakujme se svatým Pavlem, že přes svůj nesmírný význam *víra zanikne* (srov. 1 K 13,1–13). Křesťanská víra je orientovaná na budoucnost – na setkání s Ježíšem Kristem, Spasitelem. Věčný život spočívá v jasném poznání Boha, které nám nyní mlhavě a z veliké dálky umožňuje víra. Blažení v nebi nepoznávají Boha na základě svědectví druhých či zprostředkovaně skrze znamení, ale bezprostředně, tak jak je sám v sobě. I když je Boží tajemství neproniknutelné a nikdo je nemůže zcela pochopit, důvodem rajske radosti bude nazírání Boha přímo, už nikoli prostřednictvím víry.<sup>13</sup>

#### Poznámky:

- 1 Z tohoto cíle vyplývá i zvolená bibliografie. Následující článek byl zpracován za pomoci standardních a konsensuálně přijatých publikací a je upraveným a zkráceným textem přednášky publikované ve sborníku ze VII. katechetické konference: BOUMA, D. *Víra z pohledu systematické teologie*, in *Víra*, Praha 2010, s. 49–55.  
Použitá literatura:  
DULLES, A. *The Assurance of Things Hoped for: A Theology of Christian Faith*. New York: Oxford University Press, 1994; *Lexikon für Theologie und Kirche* (4. díl), heslo Glaube, Freiburg i. B.: Herder, 2006, str. 666–691; LATOURELLE, R.; FISICHELLA, R. *Dizionario di teologia fondamentale*, heslo Fede, Assisi, 1990, s. 427–434.
- 2 I když se otázce víry jakožto nutné podmínce spásy budeme věnovat později, hned zkrájíme chceme připomenout, že teologie rozlišuje výslovnou víru (*fides explicita*) a víru zavinutou (*fides implicita*). Implicitní vírou bývá označováno existenciální nasměrování na dobro, i když není vyjádřeno křesťanským vyznáním a křtem. Podmínkou spásy takovéto zavinuté víry je, že člověk neměl možnost správně poznat a přijmout křesťanství.
- 3 Srov. DUPLACY, J. *Víra*, in: LÉON-DUFOUR, X. (ed.) *Slovník biblické teologie*. Řím 1991, s. 549–555.
- 4 Srov. *Katechismus katolické církve*, čl. 142, 143, 150.
- 5 Srov. tamtéž, čl. 1814.
- 6 Srov. tamtéž, čl. 156–160.
- 7 V současné tzv. nové religiozitě – subjektivisticky synkretickém „guláš“ všeho možného (od horoskopů přes rozvoj osobnosti až po reinkarnaci) – vidím naplnění předpovědi anglického spisovatele.
- 8 Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Naděje na spásu pro děti, které umírají nepokřtěně*. Praha: Krystal OP, 2008.

- 9 Srov. *Katechismus katolické církve*, čl. 1816.
- 10 Srov. tamtéž, čl. 1815.
- 11 Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995, s. 551–555. Deklarace II. vatikánského koncilu o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím *Nostra aetate* a dogmatická konstituce téhož koncilu *Lumen gentium*, čl. 16. Viz též MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Křesťanství a ostatní náboženství*. Praha: Krystal OP, 1999.
- 12 Srov. *Katechismus katolické církve*, čl. 171–175.
- 13 Srov. tamtéž, čl. 184.



Sieger Köder: Abram. Noc v Hebronu

*Když se zeptají, co znamená „věřit“, nemusíme pátrat v paměti po definicích z hodin náboženství. Bible nám vypráví o mnoha rozmanitých zkušenostech věřících s Bohem...*

*Abrahám stojí v této řadě jako praotec víry.*

*Tato myšlenka navazuje na první část tohoto článku a je dále rozvedena v praktické příloze na s. 8 a 12 v podnětech pro katechezi a také například pro Noc kostelů.*

#### Summary: **When They ask Me, what means „to believe“**

The paper presents the basic panorama of the christian faith: the biblical approach faith, the character and quality of faith; the relation between faith and life, faith and salvation.